

ענין מהרת המקוה

(חלק א')

להחזיר העטרה ליושנה ולהקים דעת מורילנו הגר"א מוילנא זצוק"ל שהזהיר מאד על טבילת מקוה, ולתקן הטעות שנשרשה בריבים מאתנו שרבותינו גדולי וגאוני ליטא לא החשיבו ולא הקפידו על ענין זה, וכאילו שאין זה במסורתנו

גליון זה היה למראה עיני מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, ושיבת אותו ואמר בזה"ל: "ס'אין זייער א גוטע זאך" (זה דבר מאד טוב), והוסיף ואמר שהוא נותן ברכה להצלחתו, ושאפשר לכתוב שהוא בהסכמתו ובהמלצתו. שאלנו למרן שליט"א אם יש ביטול תורה בטבילת מקוה, ואמר בזה"ל: "תורה דאך מען לערנען בקדושה וטהרה, ס'אין גישט דא קיין ביטול תורה, ס'אין קיום תורה" (תורה צריכים ללמוד בקדושה וטהרה, ואין ע"ז ביטול תורה אלא קיום התורה). אמנם הדגיש דאין כוונת מצד ההלכה, אלא מצד גדל חשיבות הענין, דנפסק בשו"ע דאין חיוב בדבר. (לשון זו היה למראה עיני מרן שליט"א ואמר עליה: "גוט געשריבן" (כתבת טוב)).

דעת רבינו הגר"א מוילנא

כתב הגאון ר' ישראל משקלאוו מתלמידי רבינו הגר"א (בספרו פאת השלוח בתוספותיו על ספר מעשה רב) וז"ל: "טבילת בע"ק היה מזהיר מאד לטבול, עכ"ל. וכן כתב רבינו בעל הנהגות נכד הגר"א (בתשובות הנהגות ח"ב סי' טו) על מה דהרבה בני תורה אינם נוהגים על שו"טבול". וכתב הגאון ר' משה שטרנבוך שליט"א ראב"ד דירושלים נכד הגר"א (בתשובות הנהגות ח"ב סי' טו) על מה דהרבה בני תורה אינם נוהגים על טבילת מקוה, ח"ל: "הדבר תמה שרבינו הגר"א זצ"ל הוא המחמיר לטבול... תראה דמאחר שלמו הגר"א זצ"ל רק טמא טובל נהגו להסתייר הטבילה... ודבר זה מדרכי הצניעות, ושמעתיה מהרבה גדולי עולם זצ"ל שהסתיירו עולם שטבול, ומה יצא שבסוף דימו שלדעת גאוני ליטא אין צורך לטבול אפי' לטומאה, ודבר זה בהחלט לא נכון, ואדרבה לכת"ר יתגלגל זכות לפרסם חובת טבילה, ולא יעסקו בקדושה בטומאת הגוף כשהמקוה סמוך וכו' עכ"ל."

❖ **כתב המקובל אלוהי רבי חיים ויטאל זצוק"ל** "האדם הרגיל להיות טובל מטומאת הקרי ושאר טומאות נפתח לבו בתורה וגם בעבודת קונו, ולבו נטהר מכל מחשבות רעות". (בס' עץ הדעת טוב, החלים עה"פ לב טהור)

❖ **בספר מלא יודע** כ' ח"ל הנא לטהר בטהרת גופו מסייעין אותו מן השמים להביץ ולהשכיל בתורה ולעבוד עבודה שלומה וליראה ולהאבה אתה"ה... והעובד אתה"ה בטהרה הנה שכרו טובה כפולה... טהרה מביא האדם לכל דבר שבקדושה ואם ע"ז טהרה יורח כל דהוא בעבודת הכבוד די לו לאדם לטרוח אלף אלפים טרחות ולהציא כמה הצאות על כך... וכבר כתבו גורי הארזיל שמי שאירע לו שראו ק' ח"ו אם טבול תיכף באותו יום וישב אל ה' וירחמנו וימחה המזיק שנברא מעין קריו, ומי האיש אשר לא יחוס על נפשו... עכ"ל (נ' טהרה)

❖ **בספר ראשית חכמה** (שער אהבה טו) כ', ח"ל הטומאה מטממת לבו של אדם ועיקר האהבה והדביקות תלוי בטהרת הלב... תפילה היא בקשת רחמים ותחנונים וצורך כוונת הלב... ובהיות הגוף טמא בודאי יגיע קצת פגם לנשמה, ואי אפשר שיכוון כראוי בלי שתבלבלו מחשבת אחרת ותפדרו מהשוש העליון שהרי הוא נפרד על ידי הפגם שבשמתו כדפי' בחינות... ולכן אי אפשר שיהיה לו דביקות... הטובל הוא דבק בהו"ה ממש... וע"ז הטבילה מפשלו עליו רוח הטומאה ומתלבש בו טור הדשמה שנתלקה, ובציאות האדם מהמקוה הרי נתקנו איבריו ונשמתו והרי הוא חדש, וירגיש האדם בעצמו רוח חדשה מניחוץ הגשמה שחזרה אליו וכו' עכ"ל."

❖ **כתב רבינו הרמח"ל** (בספרו הק' קיצור הכותנות) ח"ל: בערב שבת תכין עצמך לשבת ותלך לטבול לטהר מהטומאה של ששת ימי החול... ונטהר מכל הפגמים... בתחילה לטהר מזהמא של עוונות... וטבילה אחריה לקבל קדושת שבת, עכ"ל."

❖ **כתב חזוני אדם** (בספרו יוכרז תורת משה סימן א' סעיף ב') "שיכול אדם להתבונן ולנסות, כי כאשר יכון בדעתו ויהיה יראת ה' בלב, ויהיו מעשיו רצויים, אז בודאי לאחר שיטבול בערב שבת לקבל קדושת שבת, יבין בדעתו שניתוסף לו נשמה ויתורה, וזה ברוך ומנוסה מכמה אנשים כמה פעמים בלא שום ספק, אבל כשאין נשמתו טהורה (בכח קדושת הטבילה דע"פ) אז לא ירגיש בקדושת השבת, עכ"ל."

דברי רבותינו זצוק"ל ומהנהגתם

❖ **על רבינו החפץ חיים זצוק"ל** סיפר בנו הגר"ר אריה לייב (בספרו חומת מרחיב אבי סימן א') ח"ל: "גסי הרב ר' מנדל אמר לי כי מר אבא היה מדבר עמו על דבר והירות בטבילה, ואמר לי כי לא ביטל ממנו טבילת שבת עכ"ל. ועיי"ש עוד שסיפר בנו על פ"א שהיה המקוה רותחת מאוד, והמסיר הח"ח נפשו לטבול שם, עד שבציאתו נפל מעולף, והיה בלא הכרה לכמה שעות."

❖ **מרן החזו"א זצוק"ל** הקפיד מאד על טבילת מקוה וגם היה לו מקוה בביתו ברח' חזריא 31. וסיפר מרן הגר"ח קנייבסקי שהחזו"א היה אומר להשוואלים להקפיד לטבול בעת הצורך ובערב שבת. וכי מרן הגאון ר' שמואל אויערבך שליט"א בהסכמתו לספר טהרת התורה, ח"ל וגם עובדא ידענו בזה מריבנו הגדול בעל החזו"א זי"ע אשר מאד הקפיד והזהיר על זה.

❖ **כתב מרן הסטריסלר זצוק"ל** (בקריאת דאגותא מכתב נ"א) ח"ל: להיות רגול מאד בטבילה, וטבילה עזרא ויהיה כחובה, וזה מביא ליד קדושת המחשבה וטהרת הנפש עכ"ל. ומרן עצמו היה הולך למקוה יום יום, ואף בנה מקוה בביתו ברח' רש"ם 21 ואח"כ בביתו רש"ם 10. ופעם שאלו אותו מדוע ספדו התקבלו בתפוצות ישראל יותר משאר ספרים, וענה כי תמיד לפני כתיבם היה טובל במקוה, וכן אמר בנו מרן הגר"ח שליט"א, דיספר לו אביו שהיה טובל בכ"פ לפני כתיבת ספריו.

❖ **כ' מרן בעל אנרות משה** (נוד ח"ב דף קס) ח"ל ופשוט לע"ד שאף אלו שאין נוהגים בטבילת עזרא מחוייבין לעזור לבגין מקוה, ודאי יש להחשיב גם מקוה דאנשים מצרכי העיר מאחר שהוא דבר הראוי להזהר בו וכו', עכ"ל."

❖ **על הסבא מקלם זצוק"ל** כתב הגר"ר געלרצליינער שליט"א (בספרו קרשי יהושע ח"ה בסוף) מה שסיפר לו הגה"צ ר' אלי' לאמאן זצ"ל ח"ל: פעם נכנס אברך באשמורת הבוקר לתלמוד תורה (בקלם) והרגיש הסבא ברוח קדשו דצריך טבילה, וגער בו איך מלאו לכך להכנס לתית בלא טבילה מקדש. וסיפרתי מעשה זו להגאון ר' יעקב קאמינצקי זצ"ל והקשיתי לו דלכאוי יראני וישיבות ליטא לא נוהגו בטבילה זו, והשיב לי דודאי גם בליטא היו נוהגים בטבילת עזרא, אלא דהלכו למקוה רק אם היו צריכים טהרה, והלכך הלכו בצניעות, ומתוך צניעות זו נתבטל המנהג מבניהם, עכ"ל."

דברי מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א

כתב מרן בספרו "אורחות יושר" (עך טהרה) ח"ל: "הנה דעת הרבה קדמונים שלא בטלו טבילת עזרא אלא לתורה, אבל לתפילה אסור עד שו"טבול, והוא דעת רב האי גאון (מובא בראש ורי"ף פ"ג דברכות) ורבינו חננאל (מובא בתוס' חולין קכ"ב ד"ה לגבל) ועוד הרבה ראשונים, וגם הרמב"ם שפסק בסוף הל' ק"ש שבטלוהו לגמרי תמחו עליו ראשי ישיבות בבל, והשיב להם שממיו לא בטלה אפילו שעה א', אלא שלא היה יכול לכתוב בחיבורו כי אם הורא מן הדין על פי ההלכה, כמשי"כ רבינו יונה פ"ג דברכות, ואף דבשו"ע נפסק כרמב"ם מ"מ כתבו האחרונים שהנהגה לטבול תבוא עליו ברכה כמשי"כ במ"ב (סי' פ"ח סק"ב) בשם הפמ"ג, וגם הרמב"ם עצמו כ' (בפ"ד ה"ז מתפילה) מנהג פשוט בשנער ובספרד שאין בעל קרי מתפלל עד שרוחץ כל בשרו במים."

ובשו"ת מן השמים [שהיה אחד מבני התוס'] וברוח קדשו היה שואל שאלות כבירי של מעלה, וחיבב מה שרת מנ"ל שאל אם יש להקל בטבילת עזרא לתפילה והשיבו לו ועבדתם את ה' אלוקים הם ואומר לו תפילה, ואפשר טמא ומקריב קרבן, וא"ת שאר טומאות אינו דומה טומאה מאונס לטומאה מדעת, אינו דומה טומאה הבאה ממקום אחר לטומאה הירצאת מגופו, עזרא כשתיקן ברוח הקודש ראה ותקן וכו' ודבר זה גורם אורך הגלות, כי אם היתה תפילת ישראל כתקונה כבר נתקבלה תפילתם זה ימים רבים עכ"ל. [ואמר מרן שליט"א להוסיף מה שמסיים שם, ח"ל שמענו מאחורי הפרגוד לטהר כל ישראל יחד אי אפשר, אך אם יטהרו שליחי ציבור בכל מקום ימהרו את ביאת הגואל, עכ"ל].

ובמגיד מושרים להבית יוסף ז"ל [ושלחנו לו מלאך מן השמים ללמדו תורה, וחיבר הביי ספר מזה], פ"ר ברה, א"ל המגיד אל תבטל תמיד טבילת בע"ק כי אין אתה יודע מתן שכרה עכ"ל. והארזיל כ' (בשער הדין דף ה') אין דבר יותר מוכרח וצריך אל האדם בענין ההשגה כמו הטבילה, שצריך שיהיה האדם טהור בכל עת עכ"ל... וחז"ל אמרו ברכות כב. כל המחמיר בה על עצמו מאריכין לו ימיו ושנותיו, והרבה גדולי ישראל לא ביטלוה מימיהם כמובא בתולדותיהם, וראיתי בספר א' (פעת אינו וכו' היק) שכל החיבורים שנתקבלו בכל ישראל הם אלו שהמחבר נזהר בטבילת עזרא, והיום שמצינו מקוואות וקל לטבול בודאי מי שיכול ראוי לזוהר בזה. עכ"ל הארצות יושר.

❖ **שאלנו למרן שליט"א** במי שאין לו זמן לטבול האם מותר ליקח זמן מלימדו ולהגיע מאחר לסדר כדי ללכת למקוה, וענה "מי שרצה אפשר לו, ובלבד שלא יהא בה משום גזל מהכולל."

❖ **גם אמר מרן שליט"א** דאפי' לר' יהודה בן בתירה יש ענין לטבול אלא דס"ל דאין עצם הדבר תורה מקבלין טומאה ולכן אין הלימוד נאסרת בגללה, והביא מרן ראייה מהרמב"ם, פסק כריב"ב ואע"פ כתב דהמנהג לטבול, הנהא אם לריב"ב אין ענין לטבול, מדוע הביאו להלכה דהמנהג לטבול.

❖ **גם אמר מרן שליט"א** דיש ענין לטבול אפי' בכל יום ולרבא (ברכות טו) בכל יום כשנפנה... ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאילו טבל, והגמ' לא מדבר על טמא ואם אין מעלה גם לטהור איזה חשיבות יש בזה.

❖ **מרן הגאון רבי שמואל אריקרב** שליט"א שמח כשראה גליון זה, ואמר דאפשר לכתוב שנתון הסכמתו לזה, ושדבר פשוט וברור שטהרת מקוה יסוד גדול הוא לעלה בתורה ויראת שמים. גם אמר מרן דאין טבילה זו סתם ענין וכבר מוזכר גזל מעלתה בהראשונים, וגם רבינו הגר"א הזהיר ע"ז מאד, וכבר מפורש בריבנו יונה (ברכות כב:) דלדברי הכל תפילתנו יותר מקובלת כשהיא בטהרה, ופשוט שעלינו לעשות כל העצות שיתקבל תפילתנו יותר. וסיפר מרן על א' ממכריו שפעם היה אצל מרן החזו"א וכשראה אותו החזו"א אמר לו שילך לטבול במקוה.

❖ **כתב מרן הגאון רבי שמואל חלד והאזנר** שליט"א (ח"ה טו) ח"ל ח"ל וברוך ומנוסה כי טבילה זאת מחזקת הופרין ותלמידו מתקיים בידו וסימנין יראת ה' טהורה עומדת לעד עכ"ל."

👑 **דברי הראשונים - בגדל מעלת הטרה** 👑

כתב המאירי (ברכת כו): "כלל גדול אמרו אין ד'ת מקבלין טומאה, מ"מ טבילה זו קודשה גדולה היא וכל המתמיר תבוא עליו ברכה... ולא עוד אלא שכמה פעמים אדם ניצל מעבירה בטיבתה, **וב' רבינו יונה** "שהתפילה יותר מקובלת עם הטבילה לדברי הכל" (נבטח י"ג – בדפי היי"ף). **וכתב רבינו תם בספר הישר** (שער י"ג) "ידיה גופו סדור ונקי מכל טומאה וירגיל לרוחץ ולטוהר גופו בכל פעם או ישיכל לעשות כי נקיות הגוף יחדש נקיות הלב. **וב' הרא"ש** (באורחות חיים לתרא"ש את ע"א) "אל תתפלל בלא נקיות כפים ובלא סודרה, כי תפלתך לא תהא נשמעת" **וכתב הרא"ה** (בהקדמתו לספרו בדק הבית על תורת הבית להרשב"א שער השמיטין), וז"ל רבוננו ז"ל הרבו בטבילות לאחוז במעלות עכ"ל" **וכתב בספר התענוג** מצוה קע"ז: וז"ל אבל הענין הוא שהזדיענו התורה, שמי שירצה להיטוהר מטומאה לא יתכן לו זה אלא בטבילה במים, וציותנו לקבל הענין ולעשותו כן כשנצוה להיטוהר... ומכל מקום אין זה ממידת החסידים ואנשי מעשה להיותם מטומאים בטומאתם, כי הטומאה מאוסה והטהרה אוהבה, ונפשו של אדם מתעלה ומזדככת בהטהרה... ועוד נאמר בענין, שיש בטבילה רמז אל הטובל שינקוה נפשו מכל חטא, כמו שטבע המים לנקות כל דבר המתכבש בהן: ובמצוה קע"ח כ' ויתן אל לבו בדמיון כי כמו שנתחדש בגופו יחדש גם כן פעולותיו לטוב, ויכשיר מעשיו, ויידקדק בדרכי השם ברוך הוא... והשומע ישמע והחדל יחדל, עכ"ל.

דַּעַת הַרְמַב"ם

כתב הרמב"ם (בתשובתו באגרת לפסא) "זה העני שאמר עלי שאני רוחץ מק' שקר הוא, מעידין עלי שמים וארץ שמעולם לא נמנעתי מלרחוץ". וכן כתב ברבינו יונה (ספרת) "א" - בדפי הר"ף" ו"ל וז"ל וזכר רמב"ם ו"ל דכל ראשי ישיבות שבבבל תמחו עליו למה היה מקל כ"כ בענין טבילת בע"ק, והוא ד"ל השיב להם שמימי לא בטל אותה, אפי' שעה אחת אלא שלא היה יכול לכתוב בחיבורו כי אם היוצא מן הדין עפ"י ההלכה. וזהו ענין ברמב"ם סוף הל' מקוואות, ו"ל דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירת הכתוב הן ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו, וכן הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים הוא. והדבר תלוי בכוונת הלב, ואעפ"כ רמז יש בדבר כשם שהמכוין לבו לטהר כיוון שטבל סתור, כך המכוין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות האון ודעות הרעות כיוון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת סתור עכ"ל. ויש לתמונה דהרי התורה היא היא עיקר מ' הדעת' וא"כ לכאורה ע"י לימוד התורה לבד נטהרים מכל טומאה ודאי דא"כ למה הקפיד הרמב"ם על עצמו כל כך ואפי' לבטל מלימודו כדי שלא להשאיר בלא טבילה "אפי' לשעה" ולא לסמוך על גודל קדושת תורתו להסתור. אמנם התירוצ בעזוה"ת דבאמת לא כתב הרמב"ם ד"מי הדעת" מטהרת רק "מטומאות הנפשות שהם מחשבות עון ודעות הרעות" אבל לטומאות הגוף "מכלל החוקים" דאין נטהרים אלא ע"י הטבילה במים.

הנהגת הגאון רבי עלי'בא אל"ר וצוק'ל ורבותינו גדולי הדורות

• על הגאון הק"ר עקובא איגור זצ"ל, כתב (בס' חתן סופר בהקדמה לסוגיות השי"ס חורם בבית אבות ד', ח') חיל: בכל יום בקומו בזיויות גדול הלך למקוה מים, לא עשרהו גשם ושגל, בע"י בימות היום והיום בקרשים לא מעט א"ע מזה, ותמיד הקדים לילך טרם האיר השחר, הנהר כולם שנים על מנתם, אע"פ אחת לא היה בקים הבריאות, וזוהו הצדיקת הטמנה מפתח המקוה, כי הרפאים צוו למנע הנצמקה בעת חליו, ובאמצע הלילה רצה לילך להמקוה וחפץ המפתח ולא מצא נצמעה, וכמו חצי שעה בא השמש דפק על פתחו והביא לו מפתח מהמקוה, ואמר לו שכן לו בחלום שהוא חרץ למקוה המקוה, ודברים אלו מבהילים הרעיון עכ"ל.

♦ על רבינו הנציב מוואלאזין זצ"ל כ' (במרביצי תורה ומוסר א-ליב) ח"ל: לעיתים קרובות מאוד, טבל במקוה לתוספת טהרה, ובמיוחד לקראת ימי שבת וחג.

• **האירית** הגיר אליהו דוד תאומים זצ"ל אביד פונבין ומיר, כתב בצוואתו, יעשריות שנים להגות עצמי לטובל תמיד ובצנעה בטרם עלות השחר, כן בשבת, כן במערים, ובימי חול, גם כערב ר"ה, ואיש לא ידע מזה, היותו זרע מאד כזה, אך בשנים האחרונות ב"מיר" אי אפשר לי מכמה טעמים, ה"י יכפר לו. (סי' התגות דוקים חיד עמי' ר"ה ובפסד דוד אוח' לו)

• על הגאון מקוונא רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל כתב (בספר תולדות יצחק פייב) ז"ל: היה מהדר מאד לטבול עצמו במקוה בכל עת מצוא, ולפעמים איזה פעמים בשבוע, וגם בימי זקנותו וחולשתו התגבר לטבול עצמו עכ"ל.

♦ **הסבא מנובחרודק זצ"ל** (מובא בספר גשר צד) היה טובל מדי בוקר במקוה טהרה, חזת אחרי שהסתכל מספר פעמים לראות אם אין איש רואהו, ובין טבילה לטבילה היה מתפלל "לב טהור ברא לי אלקים וגו'".

• בעל הברכת שמואל מקמנוץ ציל הקפידו להחשיב מאד מאד טבילת מקוה, וגם הדיקן בשיבתו כמה וכמה בחורים בטבילתו זו. וסופר הגרייזי שרומאנצ'ק צילטיא ר"י ליקוואדאר אבארי שפעם שמע מי חזונו הגדול: ר' שלמה וולבא וציל שפעם א' בבחרותו ביקר על שבת בישיבת קמניץ. ואמרו לו ההלמדים שהתנוה אכן שמי שלא טבל שמועתו אינו עובר לפני הראש ישיבה לומר "גוט שבת" כיון שכל יל חוש לטבילתו בעצד.

♦ על הגאון ר' אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד מובא (בספר אור אלחנן ח"א עמוד ר"פ) שלא ביטל טבילת מקדה ואף בשבת טבלו לשם קרושה ותוספת טהרה.

♦ **ה"אלטער** – מסלובודקה וצ"ל החשוב מאוד טבילת מקוה: וסיפר הגר"א קופשץ שליט"א שעפעס אמר הסבא לאביו הגי"ר הערש וצ"ל תלמידיו הגדול של הסבא בהליכתם יחד ערב ט' ימים לאביו שטובל עכשיו במקוה כי אח"כ אי אפשר, גם סיפר כי פעם אמר ה"סבא": לאביו שיש ברוצנו שיכנום מקוה בשיבתו בחייו.

• הגרייח זוגנמלד צײל היה טובל כל יום, ופעם אמר לראיו מלצר צײל על גודל קרושת המקוה שהופכת גוי גמור ליהודי בגירות, וק״ו השפעתו ליהודי. (ממך הגריש ביתבאום שלטיא)

• ובספר טהרות שבת כהלכתה (קמ"ג - מביא מהגר"א אברהם חיים שפיצר ח"ל: שאלתי את פי מור' האגור ר' יעקב קאמנצקי וצ"ל בגדולי ותי' שבליטא אם היו נוהרים בטבילה זו, והביש עלי בתמיהו, מה זו שאלה, בדאי היו נוהרים לעת הצורך...

• על מרן הגאון ר' אהרן קוטלר זצ"ל, מספרים שפעם שמע איך שא' אמר על גדולי ליטא שאין נוהגים לטבול, ופענה מרן זצ"ל 'תאלמנה שפתי שקר הדוכרות על

צדיק...", וסיפר נכדו הגרייט שוורצמאן שליט"א שפעם ראה מרן וצ"ל טובל בע"ש חזון, ושאל אותו מהמ"ב דרך מי שטובל בכל ע"ש מותר לטבול בע"ש זו,

תענה מרן זצ"ל דמה שהוא לא טובל כל ע"ש היינו מגדול טרדתו בהישיבה והכלל, משא"כ בקיץ שאין עליו כל כך עול זו, ולכן דינו כמי שטובל כל ער"ש.

• רבינו מרן הגאון ראמ"מ שך זצ"ל אמר פעם לאחד מתלמידיו שבצעירותו היה נהוג לטובל בכל יום; אמנם בזקנותו היה מרן טובל בערב שבת ולפני כל שיעור כללי.

- הגאון ר' בענישו מינקל זצ"ל היה טובל בצנעה במקוה וגם בשבת. (שמעתי מהנכדים)
- על הגאון ר' משה חברוני זצ"ל סיפר תלמידו הגי"ר אברהם קופשיץ שליט"א (רב שכ' נוה צבי ירושלים) שרבו היה טובל במקוה לפני כל שיעור ושיעור שאמר.

♦ הגאון ר' אברהם קלמנוביץ זצ"ל צוה שיבנו מקדו בשיבתו - באומרו ששלימות המורה בלא מקדו במצט שלא שויר. מפור נבדו שליט"א שושנו היה הולך בשבת

למקדח במסיני מתוך הקור והשלג מהלך של כארבעים דקות לכל צד.

• הנהיג ר' נתן וואכספונגל זצ"ל - היה טובל בכל יום אפ"י בזקנותו. ולפעמים

אפי' כמה פעמים ביום, והיה מעורר חוק על זה לתלמידיו המקורבים (מפי תלמיד מובהק א').

הגמ' בברכות דף כב.

וּדְבַר מֶרֶץ הָאֶרֶץ אֵלֶיךָ - וְהָאֶרֶץ קִצְיִבְסְקִי שְׁלִיטָא

איתא בברכות כב. "דתניא והודעתם לבניך ולבני בניך, וכו' ובתריה יום אשר עמרת לפני ה' אלקיך בחורב, מה הלחץ באימה וביראה וברחת וביעור אף כאן באימה וביראה... מכאן אמרו הזוהרים והמפצוצים... מותרים לקרות בתורה ובנביאים במשנה ובמרא אבל בעל קריין אסורים..." וכו' רש"י ז"ל כל הטמאים מותרים בתורה שאף הם יכולים להיות באימה וברחת אבל בעל קריי אינו אלא מתוך קלות ראש וזחות הדעת, ע"כ. ובטור (ס' פ"ח) "כל הטמאים קוראים בתורה ומתפללין חוץ מבע"ק שבא מקלות ראש לכך אסור בתלמוד תורה". ובב"י "נתן רבינו טעם לדבר לפי שבא מקלות ראש, וכן מש"כ ב"י מ"ש פ"קו". וכן בב"י "יעזרא סמך על פירשה וסניג" (וכן מש"כ ב"י ב"מ כ"ג) ובנאמ"י. והרי דמפורש גודל כח טומאה זו דפועלת קלות חסירון כנפש האדם עד משלחת שחור מלמדו תוך יריאת שמים אמיתי דהרי מחמת חסרון הידיעה שבא מטומאה זו היא שכוחה אותו ברייתא ב"ת. ואמר מרן הגמ"ש אלישיב שליט"א בשיעורו לגמ' זו, דבאמת יסוד הך ברייתא דהטומאה פועלת חסירון בהיראה קיימת אפי' שטחלה תקנת עזרא, דדרשה זו לפני התקנה נאמרה ומחמת מציאות חסירון הישרה שגורמתו בלימוד התורה. (וכן מביא ב"י ב"מ כ"ג) ורבינו י"ט טבל לקריי כדי לטקס היראה (ה לפני עזרא). ועיי' במכתב מרן שליט"א (בבוקר) תשובות ח"א ס' (ט) וז"ל ובתלמידי רבינו יונה ז"ל ה' בברכות שם ודאי התפילה יותר מקובלת על הטמאיה, ולכן הדרך הישרה שיבור לו האדם לטבול בשבת אם נטמא, ע"כ. ועיי' אריכות דבריו.

ואמר מרן הגרי"ח קנייבסקי שליט"א ודאמת גם ר' יהודה בן בתירא מסכים והטומאה מחלשת היראת שמים כדמפורש בהכריתתא וגם לשיטתו יש ענין לטבול, רק דס"ל דאין הלימוד אסור בגולה כיון דעצם דברי התורה אינם מקבלים טומאה, ונהביא מרן רבינו מהרמב"ם והביאנו בעמוד א' עיש"י. ובגדול ענין יראת שמים בשעת הלימוד כתב רבינו הנפש החיים (שער ד', פ"ו, ופ"ז) זאת האמת שזו היא הדרך האמיתית כבזו בזה בחר הוי"ת ית' שמו, שכל עת שיושבים הדינים עצמם ללמוד, ראוי לו להתיישב קודם שיתחיל, עכ"פ זמן מועט ביראת ה' שחורה בטהרת הלב... כדי שתהא תורתו קדושה וטהורה ולטהר מענותיו כהנהרג תשובה, כדי שיוכל להתקשר ולהתדבק בעת עסקו בתורה הקדושה בדבריו ורצונו ית' שמו, וכן באמצע הלימוד, הרשות נתונה לתקן להפסיק מן מועט, טרם יכבה מלבו ביראת הוי"ת ששקבל עליו קודם התחלת הלימוד, להתבונן מחדש עוד מעט ביראת ה' יראתו חושש בזה משום ביטול תורה כיון שהוא הגורם שתתקיים אצלו חכמת התורה, עכ"ל. ומבואר דרק כפי גודל היראה וטהרה הלב בשעת הלימוד כן מדרגת קדושת תורתנו ודביקותינו בו ית', וכן התורה מתקיים בידינו. והרי דמאחר דמפורש בהכריתתא דהטומאה גורמת יסורן בהיראה ללימוד התורה הרי נדישין טבילת טהרה לביקור מצות לימוד התורה כיון דעד ידה לומדים ביותר יראת ו"הוא הגורם שתתקיים אצלו חכמת התורה".

וספר נכד מרן הרה"ש אלישיב שליט"א, שזקנו מרן שליט"א תמיד מזוהר להיות מקפיד מאד על טבילת מקוה, ומרן שליט"א עצמו עד זקנותו היה טובל בכל יום בצינעה כשעה 4 לפנות בוקר, ולפעמים בשעה 2. ובאמת דכמעט כל גדולי ישראל מקפידים מאד על הטבילה, לא טרובלים בצינעה לצניעות. ואם היו איוה גדולים שלא טבלו, היה זה רק מחמת שבמינים לא היה בהרכב מקוהים רק מקוהות קרים, והיה מדיק לבראיאט או שמום מאד נחלם טבעת קורשת נפשם לטוהר דעת מן התורגר לאפי רגע אם לא יהיו מחויבים כן מצד הדין. ומה שהגיעו אפי"כ לכל מדרוהם, היינו מכח גדול זיכור נפשם והתנתקוהם לגמרי מכל תאוה - ולכן כל בעדוהם היה להם לה לבדו, ומעולם אם שה עליהם שורש טמאזה זו [והיה] קלות ראש חתום הרע"ה" כנלי בריש"ג וגם כבכל דאד דביקוהם בתורה לשמה בעמילות ומסוי"נ נפלאה עד שלא היה ביניהם להתורה שום חציצה - וכדכבב החפץ חיים (שמהל"ח א) הדהורה מטהרת במקוה רק באופן שישעבד את כל גופו ואיבריו באמת להתורה ולא תהיה שום חציצה, אמנם גם נאמר נא עדיין התאוות בלבינו ורחוקים נא ממעלות והמטהרת התורה באה, ומי לא יכזי ליכ שישבש תמיד תהרתינו במקוה לא חציצה. וגם דאין השפעת התורה בשלימות אצלינו, רמחוסרים בהמ"כ קנינים. (וכן מכאר הליקוטי מהרי"ם סי"ב). והגם שחיים ש"ג י"ב גדולים רחידיו מנולה אלו, מ"מ לאשיש כמנוה דראי שמנוה ליק"נ גם שגילו ורחוקים שרצו"ה שישתדל לעבדו אומו בטוהרה, וכדכרי מרן הגר"ח פאנאו (באחרות יוס"ט) ויחיים שמוצי מקוהות קלות לטבול בודאי מן שיכול ראוי ליהור חוב"ה.